

Strålende afhandling om sort racial isolation

Elizabeth Löwe Hunter

Black Racial Isolation: Understanding African Diaspora Subjectivity in Post-Racial Denmark

Ph.d.-afhandling, African American Studies and the Designated Emphasis in Women, Gender and Sexuality, Graduate Division of University of California, Berkeley, 2023

Af Lene Myong

Professor, Senter for kjønnsstudier, Universitetet i Stavanger,
<https://orcid.org/0000-0003-3700-1157>

I 2023 færdiggjorde Elizabeth Löwe Hunter sin ph.d.-afhandling *Black Racial Isolation: Understanding African Diaspora Subjectivity in Post-Racial Denmark* i afrikansk-amerikanske studier og kønsforskning ved UC Berkeley. Afhandlingens teoretisering og analyser af afrikansk diasporisk subjektivitet udgør et skelsættende bidrag til studier af sorthed i en dansk og nordisk kontekst, men også til kønsforskningen og andre fagfelter, som i disse år undersøger relationerne mellem kolonialisme og antisort racisme samt den specifikke udformning af hvid overmagt og dominans, som strukturerer de nordiske velfærdsstater. Overordnet undersøger afhandlingen, hvordan sorte danskere erfarer og bearbejder betingelserne for *belonging* i Danmark. Hunter forstår ikke *belonging* som selvidentifikation, men som "a potential state of being (in place and in relation) and antonym to the default experience of racialized 'others' in Denmark: alienation" (Hunter, 2023, s. 43). Der er dermed tale om et *belonging*-begreb, som vokser ud af en negation eller en mangel – fremmedgørelsen – og som samtidig længes efter dens omvendning (s. 43).

Et afropæisk feministisk standpunkt

Black Racial Isolation er en monografi, som består af en længere introduktion med teoretiske og metodologiske overvejelser, herefter følger tre analytiske kapitler og en konklusion. Afhandlingens tidsperiode strækker sig fra 1905 og frem til i dag, og den tager udgangspunkt i erfaringer fra den første generation af sorte danskere/afrikansk diasporiske danskere, som er vokset op i Danmark. Hunter arbejder med et arkiv, som dels består af tekstbaserede gengivelser af sort erfaring, dels et omfattende interviewmateriale. Hun har interviewet 34 personer, hvoraf mange er vokset op i familiekonstellationer med én hvid dansk forælder eller i helt hvide familier, hvor der har været få eller ingen muligheder for at finde støtte i multigenerationelle erfaringer med at vokse op som sort og dansk. Det generationelle er dermed ikke defineret af en bestemt tidsperiode, men at relationen mellem det sorte subjekt og hvidheden er defineret af nærhed. I lighed med bell hooks (1994) og Patricia Hill Collins (2000) forstår Hunter hverdagsteoretisering

som en feministisk praksis, som deltagerne tager del i ved at fortælle om og fortolke egne livsomstændigheder i interviewsituationen. Det at styre udenom en automatisk fokusering på traume og minoritetslidelse (Hunter, 2023, s. 19, se også Tuck, 2009) konstituerer et vigtigt etisk princip, og det udmønter sig eksempelvis som en prioritering af interviewspørgsmål, der stimulerer forestillingsevne, ønsker, drømme, fremtidsvisioner og forbundethed.

Afhandlingen er inspireret af dekoloniale, transnationale og afrofeministiske epistemologier. Med afsæt i disse, optegner Hunter et afropæisk perspektiv, der dels henter politisk og konceptuel styrke fra sort feminisme (forstået som et U.S.-amerikansk intellektuelt projekt), dels forpligter sig på at videreudvikle et sort standpunkt forankret i europæisk afrofeminisme (Hunter, 2023, s. 20). Forskere som Fatima El-Tayeb, Philomena Essed, Gloria Wekker, Grada Kilomba, May Ayim, Hazel Carby, Gail Lewis, Nana Osei-Kofi, Temi Oduosun, Ylva Habel, Lena Sawyer og Oda-Kange Midtvåge Diallo er således centrale inspirationer og samtalepartnere. Vigtigheden af positionaltet løber som en rød tråd gennem afhandlingen, og Hunter fastholder det epistemologiske standpunkt, at "*marginalized knowledges contribute scientific insights, in particular research on marginalized communities by its own members*" (Hunter, 2023, s. 24). *Black Racial Isolation* kan dermed også læses som en aktualisering af sort standpunktsfeminisme og som en intervention i et nordisk kønsforskningsfelt, hvor samtidigheden af sorte forskeres underrepræsentation og ekstraktion af sort teori konstituerer sin egen anti-sort dynamik.

Modlæsning som metodologi

Afhandlingens første kapitel genfortæller Victor Cornelins' liv baseret på hans arkiv af breve og dagbogsoptegnelser, og ikke mindst hans selvbiografi *Fra St. Croix til Nakskov* (1976 og 1977). Som Hunter anfører, er mange danske beskrivelser af Cornelins optaget af det ekstraordinære. Cornelins blev som 7-årig frarøvet et liv på St. Croix

og adskilt fra sin mor, for derefter at blive sejlet til Danmark sammen med den 5-årige Alberta Roberts for at blive udstillet i Tivoli i 1905. Alberta døde som 15-årig af tuberkulose, mens Victor blev i Danmark. Cornelins aftjente værnepligt, stiftede familie og fik et langt arbejdsliv som foredragsholder og skolelærer i Nakskov.

Hunter argumenterer for, at den kollektive danske erindringskultur omkring den koloniale vold, som formede Cornelins og Roberts' livsforløb, ofte ansamler sig i forfærdelse omkring udvalgte dele af deres historie, i særdeleshed udstillingsburet. Som et modtræk til spektakuleringen af sorthed (Hunter, 2023, s. 33) insisterer Hunter derfor på modlæsningen som metodologi. Dette indebærer en forståelse af Cornelins' erfaringer som ordinære og hans handlinger som menneskelige reaktioner på umenneskeliggørende betingelser. Dette greb drejer analysen væk fra et racialet register, hvor kritisk engagement med sort lidelse forudsætter gentagelse af undertvingelsens scene (Hunter, 2023, s. 42, se også Hartman, 2008). Med afsæt i Cornelins' livsomstændigheder og selvbiografiens udfoldning af hans erfaringer, udvikler Hunter sit hovedbegreb om *racial isolation*. Gennem forflytningen fra St. Croix til Danmark blev Cornelins både racialiseret som sort og dansk. Hans raciale 'andethed' blev på én og samme tid absorberet og reproduceret i/af en hvid dansk realitet.

Sammenholdt med Cornelins' traumatiserende oplevelser af omplantning – at skulle leve som en organisme i fremmed jord (Hunter, 2023, s. 42) – begrebsliggør Hunter disse processer som et antisort regime, der har den raciale isolation som sin magtform. Sort racial isolation er dermed et begreb, som teoretiserer, hvordan den første generation af sorte danskere i stor udstrækning har adskillelse fra sorte mennesker som et livsvilkår. Det betyder også, at for den første generation foregår udformninger af sort subjektivitet og bearbejdninger af antisorthed adskilt fra andre med samme erfaringer. Hunters analytiske genfortælling af Cornelins' historie viser, hvordan dette vilkår kan skabe en form for racial dissociation, kendetegnet af identifikation med en hvid norm, frem for den dobbelte bevidstheds udvikling af to

referencesystemer (Hunter, 2023, s. 61, se også Du Bois, 1903).

Spektakulariseringer af sorthed

I afhandlingens andet kapitel fokuserer Hunter især på de afrotyske børn og senere voksne, som i 1960'erne og 1970'erne blev forflyttet til Danmark, først gennem private adoptioner og senere gennem det transnationale adoptionssystem. Kapitlet udgør et vigtigt bidrag til kritisk adoptionsforskning, men hvor denne oftest indskriver afrotyske adopterede i en bredere diaspora af transnationalt adopterede, insisterer Hunter på at forstå afrotyske adopterede som en del af den afrikansk-danske diaspora. Afhandlingens analyse peger med rette på, at den danske adoptionslitteratur dels har forsømt at engagere sig mere specifikt med spørgsmålet om antisorthed, dels at den også er delagtig i spektakulariseringer af sorthed - for eksempel ved at gengivelser af de tidlige adoptioner fra Tyskland ofte artikuleres gennem et hvidt blik, hvis empati nærer sig ved det makabre og ekstraordinære.

Historien om hvide danske familiers adoptioner af afrotyske børn bliver oftest fortalt fra ikke-sorte og ikke-adopterede positioner, og selvom de to momenter ikke altid resulterer i genspejling af et hvidt blik, så tydeliggør Hunters analyse vigtigheden af positionalitet og repræsentation. For sorte adopterede (og adopterede mere generelt) er det ikke ligegyldigt, hvordan adoption fortælles frem, men det er heller ikke ligegyldigt fra hvilken position, der fortælles. At omstændighederne omkring de afrotyske adoptioner så ofte bliver genfortalt fra positioner uden levet erfaring som netop afrotysk adopteret repeterer en allerede eksisterende ulighed og frarøvelse af epistemisk autoritet.

Den gruppe af deltagerne, som er vokset op i Danmark i 1960'erne og 1970'erne, har mange erfaringer, der resonerer med Cornelins' oplevelser. Anne, som blev adopteret fra Tyskland i begyndelsen af 1960'erne, fortæller, at under sin opvækst i en hvid familie så eller mødte hun aldrig andre sorte mennesker. Hunters analyse viser, hvordan

den raciale isolations udsultning af spejlingsmuligheder producerer ambivalente bindinger til koloniseret sorthed (s. 88ff). Anne husker FDB's Cirkelpige som den eneste repræsentation af en smuk, sort kvinde, hun havde adgang til som barn, og som derfor fik stor betydning, også i hendes voksenliv. Hunters analyse peger på, hvordan deltagerne på denne måde har lært at relatere sig til et racielt billedsprog gennem identifikation med et hvidt blik (s. 91). Denne problematik kan ikke reduceres til fravær af såkaldt positive repræsentationer af sorthed. Som Hunter argumenterer for, bliver det sorte transracielt adopterede subjekt helt grundlæggende afskåret fra at familiarisere sig med sorthed gennem hverdagslige og kropsliggjorte omsorgsrelationer. På den måde tilegner subjektet sig ikke sorthed som en normalt tilstand, men som en undtagelse i hvidheden.

Den eneste – en kollektiv erfaring

I afhandlingens tredje kapitel analyseres deltagerne eleverfaringer i den danske folkeskole, fortrinsvis fra 1990'erne. Interviewmaterialet rummer mange historier om at være 'den eneste' sorte elev, og analysen viser, hvordan folkeskolen har udgjort en central arena for racial isolation og antisorthed. Dette er forbundet til en dobbeltekendelse. På samme tid som deltagerne under deres skolegang oplevede racialisering og andetgørelse af sorthed, erfarede de også, at de ikke passede ind i fortællingen om den nationale Anden: den muslimske migrant. Deltagerne oplevede med at blive gjort til genstand for antisort racisme af både hvide børn og ikke-sorte børn anskueliggør begrænsningerne ved såvel analytiske som politiske racismekritiske perspektiver, der forlader sig på en skellen mellem en hvid majoritet og et homogeniserende flimmer af brune minoriteter (s. 18). Det, som den første generation af sorte danskere har tilfælles, er netop den specifikke og kropsliggjorte erfaring af antisorthed (s. 116ff). Det kollektive ved denne erfaring består ikke alene i at blive gjort til antisorthedens objekt, men også at den raciale isolations indkapsling af denne undertrykkelse forstørre antisorthedens skadevirkninger (s. 108).

I kapitlets anden del analyseres deltageres ambivalens i forhold til eksisterende minoritetsdiskurser, som for eksempel centrerer spørgsmål om kollektiv smerte. For nogle af deltagerne fremstår det som offergørende, og de forstår i højere grad sig selv gennem figuren 'en almindelig sort dansk person'. Hunter begrebsliggør investeringerne i danskhed og almindelighed som et udtryk for disidentifikation med raciale minoritetsdiskurser (s. 127ff, se også Muñoz, 1999). Dette er ikke det samme som racial dissociation. Deltagerne er både bevidste om og investerede i egen sorthed, men de er forsigtige med at træde ind i en politisk sort position. Analysen viser, hvordan danskhed og almindelighed forstærker hinanden, og hvordan betoning af disse kan forstås som forhandlingsstrategier, der producerer (og måske legitimerer) belonging og sort subjektivitet inden for rammerne af den raciale isolations logikker.

Samtidig optræder der også andre momenter af belonging, som ikke artikuleres gennem danskheden. Deltagerne fortæller om oplevelser og øjeblikke af forbundethed med andre sorte mennesker i geografier, hvor den afrikanske diaspora med dens efterkommere har vokset sig større og har en længere historie (s. 137). Hunter hæfter sig ved, at for deltagerne eksisterer disse erfaringer samtidig med, at de tøver med at udforske mulighederne for forbundethed og belonging med sorte danskere. Dette rører ved et af de grundspørgsmål, som afhandlingen kredser om: Hvad skal der til for, at sort politisk bevidsthed kan slå rod og vokse sig stærkere i Danmark? Analyserne rejser et radikalt forandringskrav, som strækker sig forbi visioner om inklusion og ligestilling på hvidhedens præmisser. Som Hunter formulerer det: "Let us allow ourselves to imagine that we can 'belong to ourselves'" (s. 147, se også Noël, 2019).

Et eksistentielt kompromis

Black Racial Isolation er et skelsættende studie af flere grunde. Skrevet fra et afrofeministisk standpunkt bidrager afhandlingen med ny empirisk viden om, hvordan den første generation af sorte danskere, som er opvokset i overvejende hvide

omgivelser, producerer og forhandler sort subjektivitet. Samtidig udgør afhandlingens formulering af et selvstændigt teoretisk rammeværk, sort racial isolation, et fremragende bidrag til kritiske begrebsliggørelser af antisorthed og racialisering som sort i en dansk kontekst. Teoretiseringen supplerer eksisterende teoridannelser, som fokuserer på at diagnosticere segregering som en central magtform i den hvide overmagts undertrykkelse og kontrol af sorte befolkningsgrupper. Ifølge Hunter, eksemplificerer deltageres erfaringer med sort racial isolation 1) allestedsnærværelsen af racial hvidhed på et ideologisk plan, for eksempel dominansen af eurocentriske nationalistiske diskurser og udbredte forestillinger om Danmark som 'godgørende' kolonimagt, 2) at isolationen er en materiel realitet – såvel kropslig som psykologisk og 3) at hvidhedens normer bliver indlært i den intime sfære, det vil sige gennem omsorg, familieband, venskaber og senere i skolen (s. 139). Erfaringen af sort racial isolation, at være 'den eneste' sorte person – selv i omgivelser som ikke er eksplicit voldelige – kan, skriver Hunter, føles som et eksistentielt kompromis (s. 109). Det udfoldes kun delvist, hvordan denne tilstand af eksistentielt kompromis manifesterer sig i de transraciale slægtskabsrelationer, som forbinder deltagerne til en eller flere hvide forældre, familiemedlemmer og partnere, men dette peger sig ud som et fremtidigt forskningstema (s. 143).

Black Racial Isolation er et centralt studie for alle, der gerne vil blive teoretisk og empirisk klogere på det, Hunter andetsteds har kaldt "racialiseringens kolonialitet i Danmark" (2021). Samtidig er det først og fremmest en tekst skrevet til sorte danskere. Som en nedrivning af sort isolation og opbygning af sort forbundethed. Det stiller nogle krav til os, der læser med fra andre positioner. Der er fortællinger i *Black Racial Isolation*, som med tyngde minder mig om oplevelser fra mit eget liv som koreansk adopteret i Danmark. Og der er teoretiske og analytiske indsigter, som giver mig lyst til at revidere tekster, jeg har skrevet og gerne vil skrive. Jeg har været fristet af at lade både genkendelse og selvrevision drive min læsning. Men den impuls rummer også åbninger for appropriering

og kollaps af forskellighed, som taler ind i det euro-amerikanske universitets ekstraktion af sort vidensproduktion og fortrængning af antisorthedens specificitet. Denne overvejelse handler ikke om at isolere eller afskærme *Black Racial Isolation* fra et bredspektret engagement, men om at forsøge at møde afhandlingen på en måde, som både er investeret i at forstå dens kernespørgsmål om sort subjektivitet og antisorthed som eksistensbetingelse og at medtænke engagementets (raciale) politikker.

Tilbage står, at *Black Racial Isolation* udgør et strålende forskningsbidrag. Den er utrolig velskrevet og fortjener at blive læst omhyggeligt og langsomt. Jeg ville ønske, at teksten i sin helhed også kunne læses på dansk. Med afsæt i et imponerende teoretisk overblik fremskriver Hunter et væld af analytiske pointer, som på kritisk vis afnaturaliserer kolonialitetens præmisser for sort subjektivitet. Det er en praksis, som bygger en anden verden gennem at skabe nye betingelser for sort politisk bevidsthed i Danmark. Den kan varmt anbefales.

Litteratur

- Cornelins, V. (1976/1977). *Fra St. Croix Til Nakskov: Et Livs Eventyr*. Fredericia: Frimodt.
- Du Bois, W. E. B. (1903). *The Souls of Black Folk*. Dover Thrift Editions. Dover.
- Hartman, S. (2008). Venus in Two Acts. *Small Axe: A Caribbean Journal of Criticism*, 12(2), 1–14. <https://doi.org/10.1215/-12-2-1>
- Hill Collins, P. (2000). *Black Feminist Thought* (2nd ed.). Routledge
- hooks, b. (1994). *Teaching to Transgress: Education as the Practice of Freedom*. Routledge.
- Hunter, E. L. (2021). Diasporiske perspektiver på racialiseringens kolonialitet i Danmark. *Periskop – Forum for kunsthistorisk debat*, 25 (August), 88–111. <https://doi.org/10.7146/periskop.v2021i25.128472>
- Hunter, E. L. (2023). *Black Racial Isolation: Understanding African Diaspora Subjectivity in Post-Racial Denmark*. African American Studies and the Designated Emphasis in Women, Gender and Sexuality, Graduate Division of University of California, Berkeley.
- Muñoz, J. E. (1999). *Disidentifications: Queers of Color and the Performance of Politics*. *Cultural Studies of the Americas*. University of Minnesota Press.
- Nöel, F. (2019) *Afro-Communaire - Appartenir à Nous-Mêmes*. Éditions Syllepse.
- Tuck, E. (2009). Suspending Damage: A Letter to Communities. *Harvard Educational Review*, 79(3), 409–28.